

TÍÐARGREIN

Fjølmiðlaetikkur skal valdast!

Tað er øll møgulig grund til at ivast í etikkinum hjá føroyskum fjølmiðlum.

Tað er greitt, at okkurt má gerast

Eg havi síðan 2013 havt eitt rættarmál móti Føroya Fiskimannafelag vegna mína eftirløn, sum varð tikin frá mær fyri »illoyalitet móti felagnum«.

Mest avgerandi grundgevingin var, at eg í sambandi við rættarmál millum FF og reiðarafelagið hevði lýst eina aðra fatan av sáttmálanum hjá FF, enn teir høvdu.

Tað er annars ein grundleggjandi partur av okkara rættarskipan at vitna í rættarmálum, og at hetta skal kunna gerast uttan tiltøk frá mótpartinum.

Málið var fyri í Føroya Rætti í november 2014. Dómur fall í januar 2015, har eg fekk fult viðhald.

Dómurin varð í stundini av FF skotin inn fyri landsrættin. Men nú eftir nærum tvey ár er FF samb. síni årsfrágreiðing fyri 2016 komið til ta niðurstøðu, »at lögfrøðingar eru sera ivasamir um útlitini, um vit gjørdur av at føra málið at enda í rættarskipanini. Váðin verður settur at vera so mikið stórur, at skilabest er at gera eina semju«

Hetta var eitt ógvuliga realistiskt sjónarmið. Tað, sum nú stendur eftir, er tiskil dómurin í Føroya Rætti, sum FF nú kann sigast at hava viðurkent.

Rættarsiðvenja skúgvað til viks

Eg havi sambært vanligari siðvenju ikki kunnað sagt nakað alment um rættarmálið, so leingi tað ikki var endað.

Men nú kann staðfestast, at hetta mál hevur givið nógvan lærdóm um rættarfatanina og fjølmiðlaetikkin í Føroyum, sum tey roynast í verki.

Í einum rættarmáli er tað vanlig mannagongd hjá fjølmiðlum at mæta til endaliga rættarfundin, har partarnir leggja síni sjónarmið fram. Tá er tað uppgávan hjá teimum uttan at taka dagar ímillum at greiða frá sjónarmiðunum hjá báðum pørtum.

Síðan er siðvenja at »hava tøgn, meðan rætturin situr«, t.v.s. til dómur er fallin. Hetta er fyri, at einki trýst skal leggjast á rættin, meðan hann umhugsar sína niðurstøðu.

Í hesum rættarmálinum var tað bert Sosialurin, sum møtti til endaliga rættarfundin, og sum lýsti málið hjá báðum pørtum.

Men tann 6. desember 2014, 14 dagar eftir dómsviðgerðina og meira enn ein mánað áðrenn dómin, leggur Føroya Fiskimannafelag eitt »upprit« við tess sjónarmiðum í sakini á sína heimasíðu.

Ein slík einsíðug framløga kann grundleggjandi ikki vera annað enn »hálvur sannleiki« og kann tí ikki annað enn hava ivasamt trúvirði.

Í hesum uppriti var ein røð av

Tær týdningarmestu brotnu fjølmiðlareglurnar

Í leiðreglum fyri góðan fjølmiðlasið stendur m.a:

- 1.2 Fjølmiðlar hava serstaka ábyrgd av, at øll viðkomandi sjónarmið verða lýst.
- 4.5 Í rættarfrásagnum eiga fjølmiðlafólk at virða báðar partar.

Fyri 10 árum síðani fingur vit eina fjølmiðlanevnd. Hildið varð tá, at ein slík nevnd fór at hækka støðið á fjølmiðlunum. Men tað er lætt at staðfesta, at støðan hevur ongantið verið so vánalig sum nú!

Óli Jacobsen

Ítøkiligum ákærum móti mær. Harafturat leggja teir í uppritinum – sum er hvaðna verri – eftir einum fyrrverandi skrivstovumanni.

Tað er so at siga óhoyrt, at annar partur í einum sakarmáli so einvíst leggur síni sjónarmið fram alment aftaná, at málið er tikið upp til dóms, og áðrenn dómur er fallin.

Allur pressuetikkur settur til viks

Hetta upprit sendi FF eisini fjølmiðlunum. Tað gingur fáir tímar, til hesi sjónarmið komu á fyrsta portalin, og heilt skjótt lógu tey á í minsta lagi seks tíðindaportalum.

Á einum teirra, Portal.fo, hevði útbúni blaðmaðurin, Jógván Hugo Gardar, enntá skrivað ein inngang og lagt navn til hesi sjónarmið, sum hann tiskil tók ábyrgdina av.

Hann tók enntá støðu til sakina til fyrimuns fyri FF, áðrenn hon varð dømd, við yvirskriftini:

Var illoyalur – tí stedgæði Fiskimannafelagið útjaldingunum til Óla Jacobsen

Tað var júst spurningurin, um eg hevði verið illoyalur, sum dómurin skuldi taka støðu til, og sum hann seinni avvísti.

Portal.fo sigur seg vera ein tann størsti, mest mannaði og mest lisni portalur í landinum. Hetta skuldi givið eina serliga ábyrgd og eisini móguleika at liva upp til góðan fjølmiðlasið.

Tað vóru tó miðlar, sum ikki tóku hetta upp. Teir týdningarmestu av hesum vóru in.fo og KVF.

Longu yvirskriftin í uppritinum vísti, at her var talan um eitt persónsmál og bert fáar reglur niðri í tekstinum sást, at ein sakini óviðkomandi skrivstovumaður varð drigin inn í málið.

At leggja eftir fólki undir grønar torvu man vera ein rættilig »nýhugsan« hjá fjølmiðlum í einum sokallaðum rættarsamfelagi. Men tað nervaði heldur ikki hesar ella annars nakran annan fjølmiðil.

Ákæurnar móti honum vórðu eisini settar fram, meðan hann enn var á lívi. Tá varð greitt víst á alment, at her var talan um heilaspuna, sum einki grundarlag var fyri. Tað er einki fjølmiðlafólk, sum

ikki minnst, hvat ið hendi í hesum máli í 2010. Hetta skuldi givið alla orsök til at vera varin við ókritiskt at bera slíkan boðskapin víðari.

Fjølmiðla meginreglur settar úr gildi

Ein av fremsti grundreglunum í fjølmiðlaetikki er, at skal persónur ákærast í einum fjølmiðli, so skal viðkomandi samstundis hava móguleika at svara aftur.

Men av hesum portalum var ikki ein teirra, sum spurdi meg um hesar ákæru. Umrøddi starvsmaðurin kundi av givnum orsökum ikki svara fyri seg.

Tann 23. januar 2015 fellur dómur. Hann ger til einkis øll tey »prógv«, sum vórðu førd fram í hesum »tíðindum« hjá FF í umrøddu miðlum.

Dómarin samanfataði grundgevingar og skuldsetingar hjá FF í 14 punktir, og í ongum av hesum punktum gav hann felagnum viðhald.

Ein slíkur dómur skuldi havt almennan áhuga, tí hann snúði seg í veruleikanum um rættin til talufrælsi og um rættartrygd. Eisini um tað skal fáa avleiðingar at vera atfinningarsamur ella at geva eina frágreiðing, sum ikki hóvaði hinum partinum í einum rættarmáli!

Men nú var áhugin ikki so stórur hjá hesum miðlum at lýsa greiðu niðurstøðuna hjá rættinum.

Bert ein av hesum miðlum, Norðlýsið, bað meg um viðmerking og endurgav dómin í síni heild. Tað skal so sigast teimum til rós.

Men til dømis Jógván Hugo Gardar á Portal.fo hevði nú ongan áhuga fyri málinum. Ikki eitt orð frá honum um, at hansara »tíðindi« og niðurstøða vóru tileinkisgjørd av rættinum.

Hansara niðrandi umrøða av livandi og deyðum er framvegis tøk á netinum. Og nú málið er endað, og hansara kelda, Føroya Fiskimannafelag, hevur ásannað niðurstøðuna hjá Føroya Rætti, hevur tað ongan áhuga hvørki hjá Gardar ella hinum miðlunum, sum so glaðbeintir hýstu hesum »tíðindum«.

Jógván Hugo Gardar hevur

annars í mong ár verið eykanevndarlimur í felagnum Føroysk Fjølmiðlafólk. Hann er fleiri ferðir afturvaldur, eisini síðan henda hansara »tíðindaflutning«.

Skrivarin, sum skuldi verið trygd fyri etikki

Tað kann eisini staðfestast, at Føroya Fiskimannafelag ikki nevndi dómin á síni heimasíðu. Men tær umrøddu av rættinum avvístu ákæru vórðu heldur ikki tiknar aftur. Tær standa enn í dag, 3.1. 2017, á heimasíðuni hjá felagnum, sum um einki var hent.

Hesar rongu ákæru hava tiskil staðið á hesi heimasíðu í meira enn tvey ár, og meira enn seks ár eftir at úthongdi, men próvfast óseki, skrivstovumaðurin, andaðist! FF hevur heldur ikki tíðindini um semjuna á heimasíðuni. Men tað er nú í samsvar við umrødda »etik«!

Ingolf S. Olsen er útbúgvinn journalistur og hevur í dag parttíðarstarv sum slíkur.

Hann er nú umframt at vera skrivari eisini miðlamaður hjá FF. Hann hevur sostatt ábyrgd av tíðindunum á heimasíðuni hjá felagnum.

Inn til fyri kortum hevur hann í fleiri ár verið í fremstu røð í nevndini hjá felagnum Føroysk Fjølmiðlafólk sum næstformaður og virkandi formaður.

Hann umboðar eisini Føroysk Fjølmiðlafólk í Fjølmiðlanevndini, sum skal vera verjan hjá borgarunum móti fjølmiðlunum. Hetta man vera fremsta álitisstarv, sum eitt føroyskt fjølmiðlafólk kann hava. Seinasta mál, hann var við til at viðgera, var kæran hjá Eik um skattamálið. Umframt hetta hevur hann stóran part av av hesum valskeiði eisini verið tingmaður og avgerandi atkvøðan hjá samgonguni.

Ingolf S. Olsen kann tí ikki sigast annað enn at varða av umrødda fjølmiðlaetikkinum ella »etikki«.

Etikkur skal valdast

Hetta mál lýsir serstakliga væl støðið hjá føroyskum fjølmiðlum. Í hesum máli eru framd øll hugsandi brot á bæði skrivaðar og óskrivaðar

Óli Jacobsen

rættar- og fjølmiðlareglur, uttan at nakar í almenna rúminum, harundir í fjølmiðlaheiminum, letst um vón, meðan »vanlig fólk« hava øtast. Tað tykist at kom ann uppá, hvørjum »tíðindini« koma frá.

Tá ið talan var um Jørgen Niclasen og Eik, fyri at nevna nøkur aktuall dømi, er fjølmiðlaheimurin við at spreingjast av rættvísiskenslu, har allur sannleiki skuldi fram. Tað er grundleggjandi eisini í lagi.

Men í øðrum førum verður alt »slúkt og endurgivið rátt«. Nú er einki, sum eitur kritiskur spurningur ella kritisk viðgerð, sjálvt um øll møgulig orsök er fyri tí.

Rættartryggin her í landinum er sjálvandi hareftir. Hon valdast, hvør tú ert!

Í Danmark fara fjølmiðlafólk í geglið

Tað kann staðfestast, at tað finst einki mark fyri, hvat føroyskir fjølmiðlar kunnu loyva sær móti teimum, sum ikki eru í teirra krithúsi.

Meðan eingin rættir hond frá síðu í Føroyum á hesum øki, verður í hvussu er gjørt nakað í Danmark. Fyri kortum eru kendir journalistar hjá Se&Hør dømdir inn at sita fyri at hava gjørt seg inn á ósek fólk.

Eisini er tað áhugavert, at nýggja danska stjórnin hevur í sín um stjórnargrundarlagi m.a. ásett:

Hårdere kurs over for krænkende medier

Regeringen vil foreslå en markant hårdere kurs over for medier, der krænker privatlivets fred eller bringer æreskrænkende beskyldninger mv.

Í Føroyum skulu slíkir miðlar eftir uppskoti frá landsstýrinum fáa almennan stuðul úr landskassanum uttan nøkur sum helst krøv til journalistikkini!

Hvat kann gerast í Føroyum?

At stórur partur av føroysku tíðindafólkunum – tó ikki øll – ikki megna at liva upp til góðan fjølmiðlasið og ikki gera nakað so grundleggjandi sum at hoyra báðar partar í einum máli, er órógvandi og vandamikið í einum fólkaræði.

At slíkt, sum tað, ið er lýst í hesi grein, letur seg gera, skuldi sagt, at einki rættarsamfelag kann liva við einum slíkum »etikki«.

Fyri 10 árum síðani fingur vit eina fjølmiðlanevnd. Hildið varð tá, at ein slík nevnd fór at hækka støðið á fjølmiðlunum. Men tað er lætt at staðfesta, at støðan hevur ongantið verið so vánalig sum nú!

So her má okkurt annað gerast og tað skjótt.